MİLLÎ GÜVENLİK POLİTİKALARI BAŞKANLIĞI

SURİYELİ VE DİĞER ÜLKE UYRUKLU SIĞINMACILAR İLE KAÇAK GÖÇMENLER

STRATEJİ BELGESİ VE EYLEM PLANI

MİLLÎ GÖÇ DOKTRİNİ

ANKARA

06 EYLÜL 2022

SURİYELİ VE DİĞER ÜLKE UYRUKLU SIĞINMACILAR VE KAÇAK GÖÇMENLER STRATEJİ BELGESİ VE EYLEM PLANI

1. GENEL:

a. Türkiye bugün ekonomisi, demografisi, sosyal ve kültürel hayatı dolayısıyla millî güvenliği açısından iktidar tarafından boyutları toplumdan gizlenen yoğun bir sığınmacı ve kaçak göçmen sorununun baskısı ve tehdidi altındadır.

b. İktidarın önce Suriye'den başlayan, ardından İran üzerinden Afganistan ve Pakistan'dan, nihayet Afrika ülkelerinden yaşanan göç akımları karşısındaki tavrı başlangıçta öngörüsüzlük, plansızlık, politikasızlık olarak yorumlanmışsa da gelinen noktada aslında "kasıtlı ve bilinçli bir siyaset" izlediği ortaya çıkmıştır.

c. İktidarın Suriye'den gelen göç dalgaları karşısında iç kamuoyuna "ensar edebiyatı" ile sunulmaya çalışılan "açık kapı politikası" izlemesi, öte yandan uluslararası partnerlerle adil "yük/sorumluluk paylaşımı" yolunu zorlamaması sonucunda Türkiye, bugün dünyanın en yüksek sayıda sığınmacı ve kaçak göçmen barındıran ülkesidir.

ç. Suriye'den vaki göç karşısında Türkiye'yi "açık ülke" durumuna sokan iktidar, öte yandan bir "yerleştirme planı" yapıp "kota sistemi" de uygulamamış, şehirlerimizi "açık şehir" hâline getirmiş ve sonuçta Suriyeli ve diğer ülke uyruklu sığınmacıların tüm ülkeye yayılmalarına izin verilmiştir.

d. Suriye örneğindeki kasıtlı siyaset zamanla genişletilmiş, başka bazı sorunlu ülke vatandaşları açısından da Türkiye'ye gelmek "özendirici" hâle getirilmiştir. İran ve Irak'tan uzun süredir zaten göçe maruz kalan Türkiye, son yıllarda Afganistan ve Pakistan ile uygulamaya konulan kısa süreli vizesiz veya turist vizeli seyahat rejimlerinin de etkisiyle pek çok Afrika ülkesi uyrukluları açısından da "hedef ülke" konumuna getirilmiştir.

e. İktidarın Suriye'den vaki göçlerle ilgili ardından Afganistan ve Pakistan ile Afrika ülkeleri mahreçli göç akımları karşısında izlediği "davetkâr ve teşvik edici siyaset" yanında, 2016 yılından itibaren Avrupa'ya mülteci çıkışını durdurması, 2017 yılında resmî olarak uyum stratejisi uygulamasına geçmiş olması, yürütülen siyasetteki amacın ne olduğu sorusunu akla getirmektedir.

f. İktidarın Suriye'den ülkemize vaki göçlerle ilgili hâlihazırda izlediği ve izlemeye devam edeceğini ilan ettiği siyasetin, demografik yapıyı bozarak "ulus devlet" niteliğini tahrif etmek amacına matuf olduğu açıktır.

2. MEVCUT DURUM:

a. Türkiye'de hâlen Uluslararası Koruma Altındaki ve Müracaatları işlemde bulunan 650 bin civarında, yapılan işlem açığa kavuşturulamayan 506 bin 960, vize ve ikamet süresini geçirip Türkiye'de kalan çoğu Afrikalı tahmini 500 bin kişi, yine kaçak giriş yapıp Türkiye'de kaldığı değerlendirilen 2 milyon 500 bin kaçak göçmen olmak üzere, en iyimser tahminle, yaklaşık 4milyon 150 bin Suriye dışı yabancı ülke uyruklu göçmen bulunduğu değerlendirilmektedir. Resmî rakamlara göre Geçici Koruma Kapsamındaki 3 milyon 654 bin 257 Suriyeli sığınmacı da ilave edildiğinde Türkiye'de yaşamaya devam eden 7 milyon 900 bin, yaklaşık 8 milyon sığınmacı ve kaçak göçmen bulunmaktadır.

b. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli sığınmacılar dışında kalan kaçak göçmenler konusunda da iktidarın kasıtlı politikası, yasal uygulamalarda üst düzeyden en alt seviyeye kadar devlet görevlilerinde görülen göz yumma/işlem yapmaktan kaçınma vb. davranışlar, devletin bir yandan kaçak göçmen kontrolünü sağlayamamasına, diğer yandan da daha fazla sayıda kaçak göçmenin ülkemize yönelmesine neden olmaktadır. Ülkemizdeki Suriyeli sığınmacılar, geçen süre ve ülke nüfusu içindeki oranı itibariyle basit bir sığınmacı olayının çok ötesine geçmiş, artık kabul edilemez boyutlara ulaşmıştır.

c. Türkiye'de bulunan Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli sığınmacıların bir kısmı yasalara uygun, bir kısmı ise yasal ve uygun olmayan şartlarda ekonomik alanlarda istihdama dâhil olmuştur.

ç. Geçen 11 yıllık süre içinde sığınmacıların Suriye'deki mal ve mülklerinin büyük kısmı zarar görmüş, bir kısmına el konulmuş, bir kısmına ise başkaları yerleştirilerek büyük çoğunluğu mülksüzleştirilmiştir.

d. Yine Suriye içinde ülke genelinde mezhepsel, özellikle Fırat'ın doğusunda olmak üzere etnik temizlik yapılmıştır/yapılmaktadır.

e. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli sığınmacıların gelişinin 2011 yılında başladığı dikkate alındığında geçen süre Suriyeli sığınmacıları ülkelerinden koparmakta, ülkelerine dönme istek ve arzularını gittikçe azaltmaktadır.

f. Son dönemde yapılan çalışmalarda, Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli sığınmacılar arasında ülkesine dönmek istemeyenlerin oranı yıllar itibariyle artarak 2020 yılında toplam% 94'e kadar yükselmiştir. (Ülkesine dönmek istemeyen % 78; savaş biter ve istediği bir yönetim oluşursa dönmek isteyen % 16)

g. Yine 2020 yılında yapılan çalışmada, Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli sığınmacıların fırsat ve imkân olursa %57'sinin "Üçüncü bir ülkeye-Avrupa'ya" gitmek istedikleri anlaşılmaktadır.

h. Göç araştırmaları literatüründe; "kaynak ülke, transit ülke ve hedef ülke" tanımlaması bulunmaktadır. Türkiye Suriye'den kitlesel göçün başlangıcında transit ülke konumunda iken 2016 yılında imzalanan Türkiye-AB Mutabakatı sonrası "HENDEK ÜLKE" konumuna gelmiştir.

ı. Bunun farkında olan AB, başlangıçtan itibaren Türkiye'nin hendek ülke olmasını ve Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de kalmasının yollarını aramaktadır.

i. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli sığınmacılar için "Kota Sistemi", iktidar tarafından sığınmacı göçünden ancak 11 yıl sonra gündeme getirilmiş, 19 Şubat 2022 tarihinde % 25, beş ay sonra 1 Temmuz 2022'den itibaren ise % 20 gibi yüksek oranda uygulanacağı açıklansa da bu oranın uygulandığına dair ise herhangi bir emare görülmemektedir.

j. Öte yandan Suriye'nin kuzeyinde yaklaşık olarak 3 milyon 700 bin yerleşik, 3 milyon 500 bin Yerinden Edilmiş nüfusun;

-Afrin bölgesinde 200 bin yerleşik, 500 bin Yerinden Edilmiş Kişi,

- El Bab -Cerablus bölgesinde 500 bin yerleşik, 500 bin Yerinden Edilmiş Kişi,

- Tel Abyad-Resulayn bölgesinde 500 bin yerleşik, 500 bin Yerinden Edilmiş Kişi

-İdlib'de ise 2 milyon yerleşik, 2 milyon yerinden edilmiş kişi "Potansiyel Sığınmacı" olduğu değerlendirilmektedir.

3. MİLLÎ GÖÇ DOKTRİNİ:

a. Dünyanın en stratejik bölgesinde yer alan Türkiye Cumhuriyeti, geçmişte ve bugün kitlesel göçün mağduru olmuştur, gelecekte de kitlesel göç tehdidi altında olacaktır. İktidar son yıllarda Türkiye'ye yönelen kitlesel göç karşısında bir devlet politikası oluşturmamış, basiretsiz ve kararsız uygulamaları Türkiye Cumhuriyeti'ni bugün bir çıkmazla karşı karşıya bırakmıştır.

İYİ Parti, Türkiye Cumhuriyeti'nin demografik yapısını ve Türk Millî Kimliğini korumak maksadıyla, devlet politikası hâlini alacak Millî Göç Doktrini'ni hazırlamıştır.

İYİ Parti'nin Millî Göç Doktrini 4 temel ilkeye dayanmaktadır;

(1) Sınır Güvenliği İlkesi: Türkiye, egemenliğinin bir göstergesi olan sınırlarında mutlaka tam kontrol ve denetimi sağlayacaktır. Bu amaçla İYİ Parti iktidarında "Hudut Namustur" ilkesi yeniden benimsenerek, Türkiye Cumhuriyeti sınırlarından kaçak geçişlere asla müsaade edilmeyecektir. Bu kapsamda öncelikle Türkiye'nin Suriye, Irak ve İran sınır duvarları tamamlanacak, bu sınır duvarları

elektro-optik keşif ve gözetleme sistemleri, insansız hava araçları, aydınlatma ve entegre güvenlik sistemleri ile tahkim edilecektir.

(2) Geri Dönüş İlkesi: Herhangi bir yolla Türkiye'ye gelen sığınmacı ve kaçak göçmenler her hâl ve şartta, ülkelerine geri gönderilecektir. Hâlen Türkiye'de bulunan Suriyeli sığınmacıların tamamı İYİ Parti'nin deklare ettiği kapsamlı geri dönüş planı çerçevesinde menşe ülkeye geri gönderilecektir. Türkiye'ye yasa dışı yollarla girmiş kaçak göçmenlerin tamamı uluslararası hukuk çerçevesinde ülkeye girdikleri sınırdan sınır dışı edilecektir.

Geri dönüş ilkesi bağlamında İYİ Parti iki eksenli geri dönüş planı ortaya koyacaktır. Bunlardan ilki Türkiye Cumhuriyeti ile Suriye Devleti ile müzakere ve iş birliği süreci sonunda Suriyeli sığınmacıların geri dönüş planı üzerine inşa edilmiştir. Bu plan, özellikle Suriye'nin yeninden inşası ve ekonomik yardım noktasında AB'nin siyasi çözüm sürecine dâhil olmasını da öngörmektedir.

Öncelikli planın gerçekleştirilememesi hâlinde ise Türkiye kendi çözümünü sağlama ve güvenli bölge ihdası yoluna gidecektir.

Uluslararası şartlar ve çözüm yolunun mahiyeti ne olursa olsun, Suriyeli sığınmacıların geri dönüşü ve Suriye'nin kuzeyindeki PKK/YPG yapılanmasının tasfiyesi hedefi mutlaka icra edilecektir.

(3) Önleyici Göç İlkesi: Türkiye'nin gelecekte maruz kalması muhtemel kitlesel göçlere karşı, "göçü gerçekleşmeden menşe ülkede durdurmak ve gerekli önlemleri göç dalgası Türkiye sınırına ulaşmadan engelleme" ilkesi benimsenecektir. Bu ilke, göçün menşe ülkesinde, göçe neden olan sorunların tespiti ve çözüme kavuşturulması için kitlesel göçün hedefi olan tüm ülkelerle oluşturulacak örgütlenmeyle siyasi, iktisadi ve sosyal tedbirlerin alınması ve bu sayede göç dalgasının kaynak ülkede durdurulması veya minimize edilmesini içermektedir. İklim kriziyle mücadelede Türkiye'nin üstleneceği öncü tavır potansiyel göç verecek ülkelerdeki sınır dışı hareketliliğini de önlemeye fayda sağlayacaktır. Göçün menşe ülkesi Türkiye'ye sınırdaş ülke değilse, göç güzergahı üzerinde yer alan ülkelerle yapılacak ikili antlaşmalarla göçün durdurulması ve rotasının değiştirilmesi sağlanacaktır. Bunun da mümkün olmaması hâlinde sınır ötesinde güvenli alanlar oluşturularak kitlesel göç sınırın dışında tutulacaktır.

(4) Uluslararası Göç Mutabakat İlkesi: İYİ Parti iktidarında, uluslararası arenada yapılacak anlaşmalar ve atılacak adımlar kitlesel göçün Türkiye'nin sınırlarının ötesinde engellenmesi ilkesi üzerine inşa edilecektir. Bu kapsamda Avrupa Birliği başta olmak üzere hiçbir devletler topluluğu ya da ulus-devlet ile sığınmacıların ve kaçakların Türkiye'de kalmasına yönelik zımni ya da açıktan bir anlaşma yapılmayacaktır. Bu anlayışla, AB ile yapılmış Geri Kabul Anlaşması da gözden geçirilecek, gerekli görülmesi halinde iptal edilecektir. Türkiye'nin herhangi bir ülkenin ya da devletler topluluğunun hendek ülkesi hâline getirilmesine asla müsaade edilmeyecektir. Göçün hedef ülkeleriyle göç sorununun kaynağında çözülmesi hususunda her türlü iş birliği teşebbüsünde bulunulacaktır.

İYİ Parti olarak Millî Göç Doktrini kapsamında "SURİYELİ VE DİĞER ÜLKE UYRUKLU SIĞINMACILAR İLE KAÇAK GÖÇMENLERLE İLGİLİ STRATEJİ BELGESİ VE EYLEM PLANI" hazırlanmıştır.

4. TÜRKİYE'NİN SIĞINMACI VE KAÇAK GÖÇMEN SORUNUNUN ÇÖZÜMÜ STRATEJİSİ:

a. Sığınmacıların gelişinin 2011 yılında başladığı dikkate alındığında, bu yıl 11'inci yılın içinde bulunulmaktadır. Dünyada yaşanan baş döndürücü gelişmeler, bir kuşak (nesil) süresini 15 yıla indirmiştir. Sığınmacıların bir kuşağının Türkiye'de doğup büyümesi hâlinde, geri dönüş daha da zorlaşacaktır. Bu anlayışla Suriyeli sığınmacıların ülkesine dönüşünün tamamlanacağı son tarih 1 Eylül 2026 olarak belirlenmiştir.

b. Mevcut durumda, sığınmacılar için kaynak ülke Suriye, hendek ülke Türkiye, hedef ülke/ülkeler Avrupa ülkeleridir.

c. 2023'te iktidara gelecek İYİ Parti'nin Türkiye Cumhuriyeti'nin Millî Güvenliğine büyük tehdit oluşturan Suriyeli ve Diğer Ülke Uyruklu Sığınmacılar ve Diğer Ülke Uyruklu Kaçak Göçmenler Sorununun çözümünde uygulayacağı **stratejinin ana düşüncesi,** insanî değerlere ve uluslararası hukuka uygun olarak uluslararası kuruluşlar, bölge ülkeleri, kaynak ve hedef ülkelerle iş birliği ve yardımlaşma içinde; etkin tedbirlerle tehdidin büyümesini önlemek, işlemleri hızlandırmak ve Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli sığınmacıların **her hâl ve şartta ve mümkün olan en makul sürede (3 yıl içinde) ülkelerine dönmesini** sağlamaktır.

ç. Bu ana düşünce doğrultusunda öncelikle İran, Irak ve Suriye sınırında ilave tedbirler alınacak, İran sınırından ilave kaçak göçmen gelişi ile Suriye'nin kuzeyinde bulunan tahmini 6 milyon 700 bin potansiyel sığınmacının Türkiye'ye girişi engellenecek, Türkiye'de bulunan Suriyeli Sığınmacılar (GKKS), Uluslararası Koruma Altındaki Sığınmacılar (UKAS) ve müracaatçıları dışında kaçak konumda bulunan göçmenlerin tespit, geri gönderme merkezlerine toplama ve tedrici iade ya da sınır dışı işlemleri süratle yapılacak, Suriyeli Sığınmacılar ise 1 Eylül 2026 tarihine kadar ülkelerine dönüşü sağlanacaktır.

d. Suriyeli ve diğer ülke uyruklu sığınmacılar ve kaçak göçmenler için İYİ Parti iktidarında "ilk gün, ilk ay ve ilk yıl içinde" planlanan karar ve tedbirler alınacak ve Suriyeli sığınmacı sorununun çözümü için iki aşamalı bir strateji izlenecektir.

- İlk aşamada, Türkiye Cumhuriyeti ile Suriye Devleti arasında Suriye'nin toprak bütünlüğü ve sığınmacıların geri dönüşü hususunda müzakere ve iş birliği süreci başlatılacak, kitlesel göçün asıl hedefi olması hasebiyle geri dönüşün finansmanı ve Suriye'nin yeniden inşası konusunda ihtilaf olabilecek alanlarda Avrupa Birliği de sürece katkı vermeye davet edilecektir,

- AB başta olmak üzere uluslararası aktörlerin dâhil edilmesine, tüm diplomatik girişimlerin ve geniş bir politika setinin icra edilmesine rağmen Türkiye-Suriye arasındaki müzakere ve iş birliği sürecinin akamete uğraması durumunda ikinci aşamaya geçilecek ve Türkiye Cumhuriyeti olarak resen güvenli bölgeyi genişletecek, müteakiben Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli sığınmacıların geri dönüşünü her hâl ve şartta sağlayacağız.

5. CUMHURBAŞKANI KARARNAMELERİ VE DİĞER İDARİ VE YASAMA YOLLARIYLA İLK GÜN ALINACAK KARARLAR, İLK AY YÜRÜRLÜĞE KONACAK TEDBİRLER VE İLK YIL İÇİNDE HAYATA GEÇİRİLECEK UYGULAMALAR:

a. İLK GÜN ALINACAK KARARLAR:

(1) İYİ Parti Göç Doktrini doğrultusunda, Türkiye'ye yönelik kitlesel göçün sınıra ulaşmadan sınır ötesinde tutulacağı dünya kamuoyuna açıklanacak,

(2) "Hudut namustur!" esası benimsenecek, açık kapı politikası terkedilecek,

(3) Sığınmacılara hiçbir şart altında vatandaşlık verilmeyeceği deklare edilecek,

(4) Sığınmacılara tanınan tüm ayrıcalıklar iptal edilecek,

(5) Sınır hatlarında tespit edilen tüm göç hareketlerine karşı "geri itme" politikası uygulamasına geçilecek,

(6) Göç İdaresi Başkanlığı başta olmak üzere sığınmacılarla ilgili kurumların yeniden teşkilatlanması ve kapasite artırımı yapılacak,

(7) Tüm kaçak göçmenler geri gönderme merkezlerinde toplanıp tecrit edilecek ve peyderpey iade/sınır dışı edilmeye başlanacak,

(8) Gerek Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli sığınmacılar, gerekse Uluslararası Koruma Altındaki Sığınmacılar (UKAS) ile uluslararası koruma müracaatları işlemde olan tüm kayıtlı göçmenleri içerecek şekilde ülkelerine dönüş işlemleri gerçekleşene kadar il, ilçe ve mahalle bazında %10 kota sisteminin uygulanacağı ilan edilecek,

(9) Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli sığınmacılar ile diğer kayıtlı göçmenlerin kayıtlı iller dışında gerekçesiz ve uzun süreli bulunmalarına son verilecek, kontrol ve denetimler artırılacak,

(10) İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak genelge doğrultusunda valiliklerce, sığınmacı ve kaçak göçmenlerin; park, bahçe, sahil ve plaj gibi kamusal alanlarda toplumsal huzuru bozacak şekilde bulunmasının önüne geçilecek,

(11) Özellikle kadınların sosyal hayatını kısıtlayacak ve taciz edecek şekilde görüntü kaydeden, sosyal medyada Türk örf ve adetlerine uygun olmayan ve Türkiye Cumhuriyeti'ne ve Türk milletine hakaret içerikli video ve fotoğraf paylaşan tüm yabancı uyrukluların haklarında yasal işlem başlatılarak sınır dışı edileceği duyurulacak,

(12) Sığınmacı ve kaçak göçmenlere ait ruhsatsız çalıştığı tespit edilen işletmeler kapatılacak,

(13) Çeşitli adlar altında sığınmacı ve kaçak göçmenlere yönelik Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kontrolü dışında dini eğitim veren kurumların kapatılması talimatı verilecek,

b. İLK AY İÇİNDE ALINACAK TEDBİRLER:

(1) Hudut güvenliğini tam olarak sağlayacak tedbirler alınacak,

(2) Herhangi bir yolla hududu geçen kaçak göçmenlerin ülke derinliklerine ulaşmasını önleyecek ilave tedbirler alınacak,

(3) Hudut kapılarından giriş ve çıkışların daha etkin ve güvenli yapılması için ilave tedbirler alınacak,

(4) Göç İdaresi Başkanlığı ve ilgili diğer kurumlar yeniden teşkilatlandırılacak, ilgili personel meslek içi eğitime tabi tutulacak, ihtiyaç duyulan alanlarda uzman personel istihdam edilecek,

(5) Suriyeli ve diğer uyruklu Sığınmacılar ve müracaatçıları da içerecek şekilde kayıtlı göçmenler için tüm ülkeyi kapsayan bir "yerleştirme planı" yapılacak, sığınmacıların ülke içindeki dağılımı ile ilgili olarak il, ilçe ve mahalle bazında %10 kota sistemi uygulamasına geçilecek,

(6) Kaçak göçmenleri kayıtsız olarak çalıştıran işletmelere veya bunlara ev kiralayanlara cezai yaptırım uygulanacağı ilan edilecek, bu amaçla TCK'da değişiklik yapılarak bu suç cürüm olarak tanımlanacak,

(7) "Kısa süreli vize muafiyeti", temelsiz "turist vizesi" uygulamalarını istismar ettiği tespit edilen ülkeler için söz konusu uygulamalar kaldırılacak; bu konuda ilgili devletlerle yapılan mutabakat ve anlaşmalar iptal edilecek,

(8) Çıkarılacak mevzuat ile Türkiye'de kayıt dışı çalışan Suriyeli sığınmacılar için bir yıllık süre ile ikamet ve çalışma izni verilecek, bir yıl sonunda söz konusu sığınmacılar ülkelerine dönüş sürecine dâhil edilecek,

(9) Yapılan duyuruya rağmen ikamet ve çalışma izni almadan çalıştığı saptanan Suriyeli sığınmacılar ile UKAS, geri gönderme merkezlerine alınacak ve sınır dışı edilecek,

(10) AB fon kaynaklı olup KızılayKart aracılığıyla verilen yabancılara yönelik Sosyal Uyum Yardım Programı (SUY) ile ilgili esaslar yeniden düzenlenecek,

(11) Suriyeli ve diğer uyruklu Sığınmacılar ve müracaatçıların okula gitmeyen okul çağındaki çocukları okullaştırılacak, bu çocukların kendi etnik ve/veya dini cemaatleri içinde eğitilerek ayrıksı bir bilinçle yetişmeleri önlenecek,

(12) Türk Vatandaşlarının tercih etmediği ve başta hayvancılık olmak üzere yoğunlukla ihtiyaç duyulan alanlarda istihdam edilmek üzere, öncelikle Türk Kültürüne yakın olan yabancı şahıslara, ikamet ve çalışma izni verilecektir.

c. İLK YIL içinde alınacak tedbirler:

(1) Kayıt dışı ve usulsüz göçmenler ile iadeleri/sınır dışı edilmeleri kararlaştırılacak tüm diğer göçmenler için, belirlenen yoğunluğa göre "merkez iller" tayin edilecek ve bu illerde 10'ar bin kişilik 20 Geri Gönderme Merkezi kurulacak,

(2) Türkiye'nin Suriye, Irak ve İran hududu duvarlar, elektro optik kuleler, aydınlatma sistemleri, gece görüşlü kameralar, insansız hava araçları ve entegre güvenlik sistemleri ile tahkim edilecek,

(3) Türkiye'de bulunan kaçak göçmenlerin tamamının iade/sınır dışı işlemi bir yıl içinde tamamlanacak,

(4) Suriyeli ve diğer uyruklu Sığınmacılar ve müracaatçısı künye kayıt sistemi oluşturulacak, Suriyeli Sığınmacıların kayıtları yenilenecek, (kabile, aşiret, doğum yeri, dinsel mezhebi ve etnik köken vb.), Suriye ve Türkiye'deki kayıtları güncellenecek, Türkiye ve Suriye'deki bağlılık (okul durumu, çalışma, Suriye'deki evlerinin durumu vb.) ve şartlara göre sığınmacı aileler gruplara ayrılacak,

(5) 2011 yılından bu yana; evlilik, gayrimenkul alımı/yatırım ve ikamete dayalı vatandaşlık verilenler ile istisnai vatandaşlık verilen yabancı uyruklu göçmenlerle ilgili işlemler incelemeye alınacak, yanlış beyan/bilgi/belge verdiği tespit edilenlerin vatandaşlıkları iptal edilecek, idari kusur tespiti durumunda ilgililer hakkında idari ve yasal işlem yapılacak,

(6) Uluslararası koruma statüsü verilen sığınmacıların dosyaları yeniden incelemeye tabi tutulacak, mevzuata uygun olmayan işlemler iptal edilecek, başvurular süratle sonuçlandırılacak, uygun görülmeyenler sınır dışı edilecek,

(7) 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile bağlı yönetmelikler, yaşanan yüksek maliyetli tecrübeler ışığında ve gelecek öngörüsüyle yeniden düzenlenecek,

(8) Ruhsatsız çalıştığı saptanan yabancı uyruklulara ait işletmeler kapatılacak; ruhsatlı olup da usulsüz çalıştığı ve/veya kayıt dışı işçi çalıştırdığı saptananlar ise ilgili mevzuat kapsamında işleme tabi tutulacak,

(9) Uluslararası öğrenci programı, ülke kotaları ve sınav sistemleri yeniden düzenlenecek, denklik işlemleri gözden geçirilecek,

(10) Yabancı öğrencilerin, öğrenim sırasında veya sonrasında istihdam ve ikamet şartları gözden geçirilecek, özel kayıtlara bağlanacak,

(11) Sığınmacılara yönelik yardım faaliyeti yürüten yerli veya yabancı sivil toplum kuruluşlarının tüm yardım faaliyetleri belirlenecek merkezi organın onay, koordinasyon ve denetimine alınacak, belediyeler dâhil kamu kurumlarının yardım faaliyetleri tek merkezin izin ve denetiminde yapılacak,

(12) Özellikle Afganistan mahreçli yoğun göç akımı karşısında ABD ile akdedildiği anlaşılan mutabakat/anlaşma süratle gözden geçirilecek, bu kapsamda Türkiye'ye giriş yaparak kaydolmuş bulunan kaçak göçmenlerin menşe/üçüncü ülkelere sınır dışı işlemlerinin hızlandırılması başta olmak üzere özel şartlarla yenilenecek,

(13) TBMM'de kurulacak komisyon vasıtasıyla;

- Suriyeli geçici sığınmacılar için verilen yardımların harcama usul ve esasları incelenecek, yolsuzluk ve usulsüzlük tespit edilmesi hâlinde ilgililer hakkında yasal işlem yapılacak,

- Suriyeli sığınmacılar ile ilgili uygulanan eğitim projeleri incelenecek, yolsuzluk ve usulsüzlük tespit edilmesi hâlinde ilgililer hakkında yasal işlem yapılacak,

- Sığınma merkezleri ile Suriyeli sığınmacılar ve diğer ülke uyruklu sığınmacılarla ilgili belge ve kayıt ile ilgili iş ve işlemlerdeki idari faaliyetler geriye dönük olarak incelenecek, yolsuzluk ve usulsüzlük tespit edilmesi hâlinde ilgililer hakkında yasal işlem yapılacak,

(14) Kontrol ve denetiminde yetersiz kalınan "Yabancı Sivil Toplum Kuruluşları" ile ilgili, kapsamlı ve özel bir kanun çıkarılacak,

(15) AB ve diğer dış kaynaklı fonların amacına uygun ve verimli kullanımının sağlanması için tedbirler alınacak, fon kullanımları paydaşlarla birlikte mutlaka yerindelik denetimine tabi tutulacak,

(16) Suriyeli ve diğer kayıtlı sığınmacıların açık-kapalı örgütlenmeleri kontrol altına alınacak, uluslararası bağlantılı veya yerel Sivil Toplum Kuruluşları ile ilişkileri izleme ve denetime tabi tutulacak; devletin ilgili birimlerinin bu tür STK'lar ile ilişkileri, güvenlik ve istihbarat süzgeçlerinden geçirilerek tamamen amaca matuf hâle getirilecek,

(17) Suriyeli ve diğer uyruklu Sığınmacıların, geri dönüş süreci başlayıncaya kadar Türkçe dil eğitimine tabi tutulacaktır.

Cumhurbaşkanı kararnameleri ve diğer idari ve yasama yollarıyla "İlk Gün Alınacak Kararlar, İlk Ay Yürürlüğe Konacak Tedbirler ve İlk Yıl İçinde Hayata Geçirilecek Uygulamalar" ilgili Eylem Planı Ek-A'dadır.

6. SURİYE DEVLETİ İLE ANLAŞARAK GERİ DÖNÜŞÜN SAĞLANMASI:

Bu seçenek; Uluslararası Kuruluşlar ve bölge ülkeleri tarafından meşru devlet olarak tanınan Suriye Arap Cumhuriyeti'nin Türkiye tarafından da tanınması, Suriye'nin terör, hudut güvenliği ve sığınmacılarla ilgili olumlu iş birliği, BM denetiminde ülkesine dönecek sığınmacıların ülkesinde insanca yaşaması için gerekli şartları oluşturacağı varsayımına dayanmaktadır.

İYİ Parti iktidarı ile Türkiye, sözüne güvenilir bir uluslararası partner ve komşu ülke hüviyeti kazanacak, bütün komşularla birlikte öncelikle Suriye Arap Cumhuriyeti ile ikili ilişkilerin normalleşmesini ve iş birliği alanlarının genişletilmesini hedefleyecektir.

Bu kapsamda;

- Her iki ülkenin toprak bütünlüğü esas alınarak hâlen yürürlükte olan ikili ve uluslararası mutabakat ve anlaşmalar doğrultusunda terör, hudut güvenliği ve Suriyeli sığınmacıların ülkesine dönüşü ile ilgili iş birliği geliştirilecek,

- BM'nin 2254 Sayılı Kararı doğrultusunda Suriye'nin toprak bütünlüğünün yeniden tesis edilmesi ve bölgede oluşan güç boşluğunun sona erdirilmesi için mevcut anlaşma ve mutabakatlar yürürlüğe konacak, gerekirse yeni anlaşma ve mutabakatlar yapılacak,

- Suriye'den Türkiye'ye yönelen terörün önlenmesi, hudut güvenliğinin sağlanması ve sığınmacıların ülkesine dönüşü ile ilgili komisyonlar oluşturulacak, müşterek planlar ve çalışma takvimleri yapılacak,

- Sığınmacılarla ilgili Türkiye ve Suriye'deki kayıtlar güncellenerek, sığınmacılar aile olarak önceliklendirilecek,

- Belirlenecek öncelik durumuna göre Suriyeli sığınmacılar, aile bütünlüğü ve mümkün olduğunca göç öncesi asıl ikamet yerlerine yerleşmeleri esas alınarak ülkelerine dönecek, güvenli geri dönüş şartları oluşmasına ve Suriyeli sığınmacı statüsünün kaldırılmasına rağmen gönüllü geri dönüş yapmayan sığınmacılar her hâl ve şartta ülkelerine geri gönderilecek,

- Dönüşün kalıcılaştırılması için Suriye'ye destek verilecektir.

Suriye Devleti ile Doğrudan Anlaşarak Suriyeli Sığınmacıların Geri Dönüşü; Hazırlık, Dönüş ve Dönüşün Kalıcılaştırılması olarak **üç aşamada** uygulanacaktır.

Hazırlık Aşamasında;

- Uluslararası Kuruluşlar ve bölge ülkelerine yönelik olarak sığınmacıların ülkesine dönme zorunluluğunu anlatan politikalar geliştirilecek, BM ve AB ile diğer ülkelerin plana destek olması sağlanmaya çalışılacak,

- Sığınmacıların ülkesine dönüşünün finansmanı ve Suriye'nin yeniden inşası hususunda AB sürece katkı sağlamaya davet edilecek,

- AB'nin sığınmacıların geri dönüş sürecine destek vermemesi ve iş birliğine yanaşmaması durumunda, Türkiye Geri Kabul Anlaşmasından tek taraflı olarak geri çekilecek,

- Suriye ile karşılıklı Büyükelçi atamaları yapılacak,

- BM'nin 2254 Sayılı Kararı doğrultusunda Suriye'nin toprak bütünlüğünün yeniden tesis edilmesi ve bölgede oluşan güç boşluğunun sona erdirilmesi için Türkiye ve Suriye birlikte hareket edecek,

- Adana Mutabakatı ve 2010 yılında yapılan Terörün Önlenmesi Anlaşması ile 2007 yılında yürürlüğe giren Yasadışı Göçmenlerin Geri Kabulüne Dair Anlaşma etkin hale getirilecek,

- Suriye'den Türkiye'ye yönelen terörün önlenmesi, hudut güvenliğinin sağlanması ve sığınmacıların ülkesine dönüşü ile ilgili komisyonlar oluşturulacak, sığınmacı komisyonlarına BM temsilcileri de dâhil edilecek,

- Sığınmacıların yaşam hakkını garanti altına alacak, asgari ekonomik ve sosyal haklarını da içerecek mutabakat/anlaşmalar imzalanacak, bu doğrultuda ayrıntılı planlar ve çalışma takvimleri yapılacak,

- Suriyeli sığınmacıların Suriye ve Türkiye'deki kayıtları güncellenecek, Türkiye ve Suriye'deki bağlılık ve şartlara göre Sığınmacı Aileler gruplara ayrılacak,

(ı) Suriyeli sığınmacıların aile bütünlüğü esas alınarak Türkiye'deki kişisel ve aile bilgileri, eğitim durumları yeniden kayıt altına alınacak,

(ıı) Suriyeli sığınmacıların Suriye'deki ev ve arazilerinin durumu ile Suriye'de suça karışma vb. durumu tespit edilecek,

(ııı) Suriyeli sığınmacı aileler dönüş için önceliklendirilecek;

Birinci Öncelikli Aileler; Türkiye'de çocuğunun eğitimi devam etmeyen, çalışmayan, Suriye'de evleri zarar görmemiş aileler,

İkinci Öncelikli Aileler; Türkiye'de çalışan ve çocuğunun eğitimi devam eden, Suriye'de evleri az zarar görmüş ve 1 yıl içinde evleri onarılan aileler,

Üçüncü Öncelikli Aileler; Suriye'de ev ve yaşam alanları zarar görmüş, başkasına verilmiş olup Suriye Devletinin yer göstereceği aileler ile dezavantajlı (ileri yaşlı, bakıma muhtaç ve ağır engelli bulunan) aileler.

(ıv) Suriyeli sığınmacı ailelerinden talep edenler, Türk, Suriyeli ve Uluslararası Kuruluş Temsilcileri ile birlikte Suriye'ye götürülerek ev ve mülklerinin tespiti yapılacaktır.

Dönüş Aşaması:

- Bu aşamada, önceliklendirilen Suriyeli sığınmacıların, üç yıl içinde kademeli olarak ülkelerine dönecektir.

- Bu kapsamda;

Birinci öncelikli Suriyeli sığınmacı Aileler, 1 Haziran-1 Eylül 2024 tarihleri arasında,

İkinci öncelikli Suriyeli sığınmacı Aileler, 1 Haziran-1 Eylül 2025 tarihleri arasında,

Üçüncü öncelikli Suriyeli sığınmacı Aileler, 1 Haziran-1 Eylül 2026 tarihleri arasında ülkesine dönecektir.

Dönüşün Kalıcılaştırılması Aşaması:

- Türk, Suriyeli, BM ve dâhil olması hâlinde AB temsilcilerinin bulunduğu Gözlem Heyetleri oluşturulacak ve dönüş yapan sığınmacıların yoğunlukla bulunduğu bölgelerde konuşlandırılacak,

- Gözlem Noktaları, sığınmacıların yaşayışını, hayat normale dönünceye kadar (tahminen 2031 yılına kadar, 5 yıl) takip edecek, yerinde ve gecikmeksizin tedbirler alacaktır.

Suriye Devleti ile Doğrudan Anlaşarak Suriyeli sığınmacıların Geri Dönüşünün Sağlanması ile ilgili Eylem Planı Ek-B'dedir.

Bu seçenek Türkiye için en makul ve en az maliyetli seçenektir.

7. GENİŞLETİLMİŞ GÜVENLİ BÖLGE ÇÖZÜMÜ: GÜVENLİ BÖLGENİN RESEN YETERİNCE GENİŞLETİLEREK GERİ DÖNÜŞÜN SAĞLANMASI:

Bu seçenek, Türkiye ile Suriye arasında yürütülen müzakere ve iş birliği süreçlerinden sonuç alınmaması durumunda uygulanacaktır.

Sorunun çözümünde Suriye'nin olumlu iş birliği ve desteğinin sağlanamaması durumunda, Suriye'nin toprak bütünlüğü tehlikeye girecek ve Suriye kuzeyinde bir terör devleti kurulması söz konusu olacaktır. Türkiye Cumhuriyeti'nin buna müsaade etmesi düşünülemez. Türkiye Cumhuriyeti, bölgeden kendisine yönelen tehditleri ortadan kaldırmak maksadıyla Güvenli Bölgeyi yeterince genişletecek ve sığınmacıların bu bölgeye geri dönüşünü sağlayacaktır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin âli çıkarları sebebiyle güvenli bölgenin ve iskan planının teferruatları açıklanmayacaktır.

Bu faaliyet; Hazırlık, Güvenli Bölgenin Kontrol Altına Alınması, Yerleşim Yerlerinin Oluşturulması, Suriyeli Sığınmacıların Dönüşü, Dönüşün Kalıcılaştırılması, Sorumluluğun Devri ve Bölgeden Çekilme olarak altı aşamada icra edilecektir.

- **Hazırlık Aşamasında;** Uluslararası Kuruluşlar ve Bölge Ülkelerine yönelik olarak Suriyeli sığınmacıların ülkesine dönme zorunluluğunu anlatan politikalar geliştirilecek, Suriyeli sığınmacılar ile ilgili kayıtlar güncellenecek, Türkiye'deki eğitim ve çalışma durumuna göre sığınmacı aileler öncelikli gruplara ayrılacak,

- Güvenli Bölgenin Kontrol Altına Alınması aşamasında,

- Türkiye AB Geri Kabul Anlaşmasından tek taraflı olarak geri çekilecek,

- Suriye'nin kuzeyinde, yeterli genişlikte güvenli bölge kontrol altına alınacak,

- **Yerleşim Yerlerinin Oluşturulması aşamasında,** Güvenli Bölge içinde uygun yerlerde yerleşim yerleri inşa edilecek ve bu yerlerde Suriyeli sığınmacılar için yeterli asgari yaşam şartları oluşturulacak,

- **Suriyeli sığınmacıların Dönüşü aşamasında,** Suriyeli sığınmacılar gruplar hâlinde bölgedeki yerleşim yerlerine intikal ettirilecek,

- **Dönüşün Kalıcılaştırılması aşamasında,** Suriyeli sığınmacıların yaşamı normale dönünceye kadar takip edilecek ve yerinde tedbirler alınacak,

- **Sorumluluğun Devri ve Bölgeden Çekilme aşamasında,** bölge Suriye Devletine devredilerek geri çekilme gerçekleştirilecektir.

8. DİĞER HUSULAR:

a. G günü 1 Eylül 2023'tür.

b. Eylem Planlarında sorumluluk verilen Bakanlıklar, her karar/tedbire ilişkin ayrıntılı planlamalar yapacaktır.

EKLER:

EK-A (CUMHURBAŞKANI KARARNAMELERİ VE DİĞER İDARİ VE YASAMA YOLLARIYLA İLK GÜN, İLK AY VE İLK YIL İÇİNDE ALINACAK TEDBİRLER EYLEM PLANI
EK-B (SURİYE DEVLETİ İLE ANLAŞARAK GERİ DÖNÜŞÜN SAĞLANMASI İLE İLGİLİ EYLEM PLANI)

CUMHURBAŞKANI KARARNAMELERİ VE DİĞER İDARİ VE YASAMA YOLLARIYLA İLK GÜN ALINACAK KARARLAR EYLEM PLANI (EK-A)

SIRA NO	KARAR	SORUMLU KURUM
5.a.1	İYİ Parti Göç Doktrini doğrultusunda, Türkiye'ye yönelik kitlesel göçün sınıra ulaşmadan sınır ötesinde tutulacağının dünya kamuoyuna açıklanması	Dışişleri Bakanlığı
5.a.2	"Hudut namustur!" esasının benimsenmesi, açık kapı politikası terkedilmesi	Millî Savunma Bakanlığı

5.a.3	Sığınmacılara hiçbir şart altında vatandaşlık verilmeyeceğinin deklare edilmesi	İçişleri Bakanlığı Dışişleri Bakanlığı
5.a.4	Sığınmacılara tanınan tüm ayrıcalıkların iptal edilmesi	İçişleri Bakanlığı Millî Savunma Bakanlığı
5.a.5	Sınır hatlarında tespit edilen tüm göç hareketlerine karşı "geri itme" politikasının uygulamasına geçilmesi	Millî Savunma Bakanlığı
5.a.6	Göç İdaresi Başkanlığı başta olmak üzere, sığınmacılarla ilgili kurumların yeniden teşkilatlanması ve kapasite artırımı ile ilgili çalışma başlatılması	İçişleri Bakanlığı
5.a.7	Tüm kaçak göçmenlerin geri gönderme merkezlerinde toplanıp tecrit edilmesi ve peyderpey iade/sınır dışı edilmeye başlanması	İçişleri Bakanlığı
5.a.8	Gerek Suriyeli Sığınmacılar (GKKS), Gerekse Uluslararası Koruma Altındaki Sığınmacılar (UKAS) ve müracaatçıları, işlemde olan tüm kayıtlı göçmenleri içerecek şekilde İl, İlçe ve Mahalle bazında %10 kota sisteminin uygulanacağının ilan edilmesi	İçişleri Bakanlığı
5.a.9	Suriyeli Sığınmacılar ile diğer kayıtlı sığınmacıların kayıtlı iller dışında gerekçesiz ve uzun süreli bulunmalarına son verilmesi, kontrol ve denetimlerin artırılması	İçişleri Bakanlığı
5.a.10	İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak genelge doğrultusunda valiliklerce, sığınmacı ve kaçak göçmenlerin; park, bahçe, sahil ve plaj gibi kamusal alanlarda toplumsal huzuru bozacak şekilde bulunmasının önüne geçilmesi	İçişleri Bakanlığı
5.a.11	Özellikle kadınların sosyal hayatını kısıtlayacak ve taciz edecek şekilde görüntü kaydeden, sosyal medyada Türk örf ve adetlerine uygun olmayan ve Türkiye Cumhuriyeti'ne ve Türk milletine hakaret içerikli video ve fotoğraf paylaşan tüm yabancı uyruklular hakkında yasal işlem başlatılarak sınır dışı edileceğinin duyurulması	İçişleri Bakanlığı
5.a.12	Sığınmacı ve kaçak göçmenlere ait ruhsatsız çalıştığı tespit edilen işletmelerin kapatılması	İçişleri Bakanlığı
5.a.13	Çeşitli adlar altında sığınmacı ve kaçak göçmenlere yönelik Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kontrolü dışında dini eğitim veren kurumların kapatılması talimatının verilmesi	İçişleri Bakanlığı
5.a.14	Türk vatandaşlarının tercih etmediği sektörlerde ihtiyaç duyulan yabancı sayısını tespit etmek amacıyla bir çalışma başlatılması	İçişleri Bakanlığı

CUMHURBAŞKANI KARARNAMELERİ VE DİĞER İDARİ VE YASAMA YOLLARIYLA İLK AY YÜRÜRLÜĞE KONACAK TEDBİRLE EYLEM PLANI (EK-A)

SIRA NO	KARAR/TEDBİR	SORUMLU KURUM
5.b.1	Hudut güvenliğini tam olarak sağlayacak ilave tedbirlerin alınması	Millî Savunma Bakanlığı
5.b.2	Herhangi bir yolla hududu geçen kaçak göçmenlerin ülke derinliklerine ulaşmasını önleyecek ilave tedbirlerin alınması	İçişleri Bakanlığı
5.b.3	Hudut kapılarından giriş ve çıkışların daha etkin ve güvenli yapılması için ilave tedbirlerin alınması	Millî Savunma Bakanlığı
5.b.4	Göç İdaresi Başkanlığı ve ilgili diğer kurumların yeniden teşkilatlandırılması, ilgili personelin meslek içi eğitime tabi tutulması, ihtiyaç duyulan alanlarda uzman personel istihdam edilmesi	İçişleri Bakanlığı Dışişleri Bakanlığı
5.b.5	Suriyeli ve diğer uyruklu Sığınmacılar ile müracaatçıları da içerecek şekilde kayıtlı göçmenler için tüm ülkeyi kapsayan bir "yerleştirme planı" yapılması, sığınmacıların ülke içindeki dağılımı ile ilgili olarak il, ilçe ve mahalle bazında %10 kota sistemi uygulamasına geçilmesi	İçişleri Bakanlığı Millî Savunma Bakanlığı
5.b.6	Kaçak göçmenleri kayıtsız olarak çalıştıran işletmelere veya bunlara ev kiralayanlara cezai yaptırım uygulanacağının ilan edilmesi, bu amaçla TCK'da değişiklik yapılarak bu suç cürüm olarak tanımlanması	Hazine ve Maliye Bakanlığı Adalet Bakanlığı
5.b.7	"Kısa süreli vize muafiyeti", temelsiz "turist vizesi" uygulamalarını istismar ettiği tespit edilen ülkeler için söz konusu uygulamaların kaldırılması; bu konuda ilgili devletlerle yapılan mutabakat ve anlaşmaların iptal edilmesi	Dışişleri Bakanlığı
5.b.8	Çıkarılacak mevzuat ile Türkiye'de kayıt dışı çalışan Suriyeli Sığınmacılar için bir yıllık süre ile ikamet ve çalışma izni verilmesi, bir yıl sonunda söz konusu Suriyeli Sığınmacıların ülkelerine dönüş sürecine dahil edilmesi	İçişleri Bakanlığı
5.b.9	Yapılan duyuruya rağmen ikamet ve çalışma izni almadan çalıştığı saptanan Suriyeli ve diğer uyruklu sığınmacıların, geri gönderme merkezlerine alınması ve sınır dışı edilmesi	İçişleri Bakanlığı
5.b.10	AB fon kaynaklı olup KızılayKart aracılığıyla verilen yabancılara yönelik Sosyal Uyum Yardım Programı (SUY) ile ilgili esasların yeniden düzenlenmesi	İçişleri Bakanlığı

5.b.11	Suriyeli ve diğer uyruklu sığınmacılar ile müracaatçıların okula gitmeyen okul çağındaki çocuklarının okullaştırılması, bu çocukların kendi etnik ve/veya dini cemaatleri içinde eğitilerek ayrıksı bir bilinçle yetişmelerinin önlenmesi	Millî Eğitim Bakanlığı İçişleri Bakanlığı
5.b.12	Türk vatandaşlarının tercih etmediği ve başta hayvancılık olmak üzere yoğunlukla ihtiyaç duyulan alanlarda istihdam edilmek üzere, öncelikle Türk Kültürüne yakın olan yabancı şahıslara, ikamet ve çalışma izni verilmesi	İçişleri Bakanlığı

CUMHURBAŞKANI KARARNAMELERİ VE DİĞER İDARİ VE YASAMA YOLLARIYLA İLK YIL İÇİNDE HAYATA GEÇİRİLECEK UYGULAMALAR EYLEM PLANI (EK-A)

SIRA NO	KARAR/TEDBİR	SORUMLU KURUM
5.c.1	Kaçak göçmenler ile iadeleri/sınır dışı edilmeleri kararlaştırılacak tüm diğer göçmenler için, belirlenen yoğunluğa göre "merkez iller" tayin edilmesi ve bu illerde 10'ar bin kişilik 20 Geri Gönderme Merkezi kurulması	İçişleri Bakanlığı
5.c.2	Türkiye'nin Suriye, Irak ve İran hududunun duvarlar, elektro optik kuleler, aydınlatma sistemleri, gece görüşlü kameralar, insansız hava araçları ve entegre güvenlik sistemleri ile tahkim edilmesi	Millî Savunma Bakanlığı
5.c.3	Türkiye'de bulunan kaçak göçmenlerin tamamının iade/sınır dışı işleminin bir yıl içinde tamamlanması	İçişleri Bakanlığı Dışişleri Bakanlığı
5.c.4	Suriyeli ve diğer uyruklu sığınmacıları ile müracaatçılar için künye kayıt sistemi oluşturulması, Suriyeli sığınmacıların kayıtlarının yenilenmesi (kabile, aşiret, doğum yeri, dinsel mezhebi ve etnik köken vb.), Suriye ve Türkiye'deki kayıtlarının güncellenmesi, Türkiye ve Suriye'deki bağlılık (okul durumu, çalışma, Suriye'deki evlerinin durumu vb.) ve şartlara göre sığınmacı ailelerin gruplara ayrılması	İçişleri Bakanlığı Millî Savunma Bakanlığı Dışişleri Bakanlığı
5.c.5	2011 yılından bu yana; evlilik, gayrimenkul alımı/yatırım ve ikamete dayalı vatandaşlık verilenler ile istisnai vatandaşlık verilen yabancı uyruklu kişilerle ilgili işlemlerin incelemeye alınması, yanlış beyan/bilgi/belge verdiği tespit edilenlerin vatandaşlıklarının iptal edilmesi, idari kusur tespiti durumunda ilgililer hakkında idari ve yasal işlem yapılması	İçişleri Bakanlığı

5.c.6	Uluslararası koruma statüsü verilen sığınmacıların dosyalarının yeniden incelemeye tabi tutulması, mevzuata uygun olmayan işlemlerin iptal edilmesi, başvuruların süratle sonuçlandırılması, uygun görülmeyenlerin sınır dışı edilmesi	İçişleri Bakanlığı
5.c.7	6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile bağlı yönetmelikler, yaşanan yüksek maliyetli tecrübeler ışığında ve gelecek öngörüsüyle yeniden düzenlenmesi	İçişleri Bakanlığı
5.c.8	Ruhsatsız çalıştığı saptanan yabancı uyruklulara ait işletmelerin kapatılması, ruhsatlı olup da usulsüz çalıştığı ve/veya kayıt dışı işçi çalıştırdığı saptananların ise ilgili mevzuat kapsamında işleme tabi tutulması	Hazine ve Maliye Bakanlığı İçişleri Bakanlığı
5.c.9	Uluslararası öğrenci programı, ülke kotaları ve sınav sistemlerinin yeniden düzenlenmesi, denklik işlemlerinin gözden geçirilmesi	İçişleri Bakanlığı YÖK
5.c.10	Yabancı öğrencilerin, öğrenim sırasında veya sonrasında istihdam ve ikamet şartlarının gözden geçirilmesi, özel kayıtlara bağlanması	İçişleri Bakanlığı
5.c.11	Sığınmacılara yönelik yardım faaliyeti yürüten yerli veya yabancı sivil toplum kuruluşlarının tüm yardım faaliyetlerinin belirlenecek merkezi organın onay, koordinasyon ve denetimine alınması, belediyeler dahil kamu kurumlarının yardım faaliyetlerinin tek merkezin izin ve denetiminde yapılması	İçişleri Bakanlığı
5.c.12	Özellikle Afganistan mahreçli yoğun göç akımı karşısında ABD ile akdedildiği anlaşılan mutabakat/anlaşmanın süratle gözden geçirilmesi, bu kapsamda Türkiye'ye giriş yaparak kaydolmuş bulunan kaçak göçmenlerin menşe/üçüncü ülkelere sınır dışı işlemlerinin hızlandırılması başta olmak üzere özel şartlarla yenilmesi	İçişleri Bakanlığı Dışişleri Bakanlığı
5.c.13	TBMM'de kurulacak komisyon vasıtasıyla, - Suriyeli geçici sığınmacılar için verilen yardımların harcama usul ve esaslarının incelenmesi, yolsuzluk ve usulsüzlük tespit edilmesi hâlinde ilgililer hakkında yasal işlem yapılması - Suriyeli Sığınmacılar ile ilgili uygulanan eğitim projelerinin incelenmesi, yolsuzluk ve usulsüzlük tespit edilmesi hâlinde ilgililer hakkında yasal işlem yapılması - Sığınma merkezleri ile Suriyeli ve diğer ülke uyruklu sığınmacılarla ilgili belge ve kayıt ile ilgili iş ve işlemlerdeki idari faaliyetlerin geriye dönük olarak incelenmesi, yolsuzluk ve usulsüzlük tespit edilmesi halinde ilgililer hakkında yasal işlem yapılması	TBMM İçişleri Bakanlığı Millî Eğitim Bakanlığı

5.c.14	Kontrol ve denetiminde yetersiz kalınan "Yabancı Sivil Toplum Kuruluşları" ile ilgili, kapsamlı ve özel bir kanun çıkarılması	İçişleri Bakanlığı
5.c.15	AB ve diğer dış kaynaklı fonların amacına uygun ve verimli kullanımının sağlanması için tedbirler alınması, fon kullanımları paydaşlarla birlikte mutlaka yerindelik denetimine tabi tutulması	Dışişleri Bakanlığı
5.c.16	Suriyeli ve diğer kayıtlı sığınmacıların açık-kapalı örgütlenmelerinin kontrol altına alınması, uluslararası bağlantılı veya yerel Sivil Toplum Kuruluşları ile ilişkilerinin izleme ve denetime tabi tutulması, devletin ilgili birimlerinin bu tür STK'lar ile ilişkileri, güvenlik ve istihbarat süzgeçlerinden geçirilerek tamamen amaca matuf hale getirilmesi	İçişleri Bakanlığı MİT
5.c.17	Suriyeli ve diğer uyruklu sığınmacıların, geri dönüş süreci başlayıncaya kadar Türkçe dil eğitimine tabi tutulması	Millî Eğitim Bakanlığı

SURİYE DEVLETİ İLE ANLAŞARAK GERİ DÖNÜŞÜN SAĞLANMASI İLE İLGİLİ EYLEM PLANI (EK-B)

SIRA NO	AŞAMA	KARAR/TEDBİR/FAALİYET	SORUMLU KURUM	SÜRE
1	**Hazırlık**	Uluslararası Kuruluşlar ve bölge ülkelerine yönelik olarak sığınmacıların ülkesine dönme zorunluluğunu anlatan politikalar geliştirilmesi, BM ve AB ile diğer ülkelerin plana destek olmasının sağlanması	Dışişleri Bakanlığı	G
2		Sığınmacıların ülkesine dönüşünün finansmanı ve Suriye'nin yeniden inşası hususunda AB'nin, sürece taraf olmaya davet edilmesi	Dışişleri Bakanlığı	G+1 Ay

3		AB'nin sığınmacıların geri dönüş sürecine destek vermemesi ve iş birliğine yanaşmaması durumunda, Türkiye'nin Geri Kabul Anlaşmasından tek taraflı olarak geri çekilmesi	Dışişleri Bakanlığı	G+6 Ay
4		Suriye ile karşılıklı Büyükelçi atamalarının yapılması,	Dışişleri Bakanlığı	G+6 Ay
5		BM'nin 2254 Sayılı Kararı doğrultusunda Suriye'nin toprak bütünlüğünün yeniden tesis edilmesi ve bölgede oluşan güç boşluğunun sona erdirilmesi için Türkiye ve Suriye birlikte hareket etmeye başlanması	Dışişleri Bakanlığı Millî Savunma Bakanlığı	G+1 Ay
6		Adana Mutabakatı ve 2010 yılında yapılan Terörün Önlenmesi Anlaşması ile 2007 yılında yürürlüğe giren Yasa dışı Göçmenlerin Geri Kabulüne Dair Anlaşmaların etkin hâle getirilmesi	Dışişleri Bakanlığı	G+3 Ay
7		Suriye'den Türkiye'ye yönelen terörün önlenmesi, hudut güvenliğinin sağlanması ve sığınmacıların ülkesine dönüşü ile ilgili komisyonlar oluşturulması, sığınmacı komisyonlarına BM temsilcileri de dâhil edilmesi	Millî Savunma Bakanlığı	
8		Sığınmacıların yaşam hakkı, asgari ekonomik ve sosyal haklarını da içerecek mutabakat/anlaşmalar imzalanması, bu doğrultuda ayrıntılı planlar ve çalışma takvimlerinin yapılması	Dışişleri Bakanlığı	

9		- Suriyeli Sığınmacıların Suriye ve Türkiye'deki kayıtlarının güncellenmesi, Türkiye ve Suriye'deki bağlılık ve şartlara göre Sığınmacı Ailelerin gruplara ayrılması, (ı) Suriyeli Sığınmacıların aile bütünlüğü esas alınarak Türkiye'deki kişisel ve aile bilgileri, eğitim durumunun yeniden kayıt altına alınması, (ıı) Suriyeli Sığınmacıların Suriye'deki ev ve arazilerinin durumu ile Suriye'de suça karışma vb. durumunun tespit edilmesi, (ııı) Suriyeli Sığınmacı Aileler dönüş için önceliklendirilmesi; - Birinci Öncelikli Aileler; Türkiye'de çocuğunun eğitimi devam etmeyen, çalışmayan, Suriye'de evleri zarar görmemiş aileler, - İkinci Öncelikli Aileler; Türkiye'de çalışan ve çocuğunun eğitimi devam eden, Suriye'de evleri az zarar görmüş ve 1 yıl içinde evleri onarılan aileler, - Üçüncü öncelikli Aileler; Suriye'de ev ve yaşam alanları zarar görmüş, başkasına verilmiş olup, Suriye Devletinin yer göstereceği aileler ile dezavantajlı (ileri yaşlı, bakıma muhtaç ve ağır engelli bulunan) aileler (ıv) Suriyeli Sığınmacı Ailelerinden talep edenlerin, Türk, Suriyeli ve Uluslararası	Dışişleri Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Millî Savunma Bakanlığı	G+6 Ay

		Kuruluş Temsilcileri ile birlikte Suriye'ye götürülerek ev ve mülklerinin tespitinin yapılması		
10	**Dönüş**	Önceliklendirilen Suriyeli Sığınmacılar, üç yıl içinde kademeli olarak ülkelerine dönecektir. Birinci öncelikli Suriyeli Sığınmacı Aileler, 1 Haziran-1 Eylül 2024 tarihleri arasında, İkinci öncelikli Suriyeli Sığınmacı Aileler, 1 Haziran-1 Eylül 2025 tarihleri arasında, Üçüncü öncelikli Suriyeli Sığınmacı Aileler, 1 Haziran-1 Eylül 2026 tarihleri arasında, ülkesine dönmesi	Dışişleri Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Millî Savunma Bakanlığı	G+3 Yıl
11	**Dönüşün Kalıcılaştırılması**	Türk, Suriyeli, BM ve dahil olması halinde AB temsilcilerinin bulunduğu Gözlem Heyetleri oluşturulması ve dönüş yapan sığınmacıların yoğunlukla bulunduğu bölgelerde konuşlandırılması	Dışişleri Bakanlığı Millî Savunma Bakanlığı	G+3 Yıl

12		Gözlem Noktalarının, sığınmacıların yaşayışını, hayat normale dönünceye kadar (tahminen 2031 yılına kadar, 5 yıl) takip etmesi, yerinde ve gecikmeksizin tedbirler alması	Dışişleri Bakanlığı Millî Savunma Bakanlığı	G+8 Yıl

GÜVENLİ BÖLGENİN RESEN YETERİNCE GENİŞLETİLEREK GERİ DÖNÜŞÜN SAĞLANMASI İLE İLGİLİ EYLEM PLANI

SIRA NO	AŞAMA	KARAR/TEDBİR/FAALİYET	SORUMLU KURUM	SÜRE
1	**Hazırlık**	Uluslararası Kuruluşlar ve Bölge Ülkelerine yönelik olarak Suriyeli Sığınmacıların ülkesine dönme zorunluluğunu anlatan politikalar geliştirilmesi	Dışişleri Bakanlığı	G
2		Türkiye'nin AB Geri Kabul Anlaşmasından tek taraflı olarak geri çekilmesi	Dışişleri Bakanlığı	G+9 Ay
3		Suriyeli Sığınmacılar ile ilgili kayıtların güncellenmesi	İçişleri Bakanlığı	G+6 Ay
4		Türkiye'deki eğitim ve çalışma durumuna göre sığınmacı ailelerin öncelikli gruplara ayrılması	İçişleri Bakanlığı	G+6 Ay
5	**Güvenli Bölgenin Kontrol Altına Alınması**	Suriye'nin kuzeyindeki bölgenin yeterince genişletilerek kontrol altına alınması	Millî Savunma Bakanlığı	G+1 Yıl
5	**Yerleşim Yerlerinin Oluşturulması**	Güvenli Bölge içinde uygun yerlerde yerleşim yerleri inşa edilmesi ve bu yerlerde Suriyeli Sığınmacılar için yeterli asgari yaşam şartları oluşturulması	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	G+2 Yıl

6	**Dönüş**	Suriye'nin kuzeyinde uygun görülen noktalara sığınmacıların yerleştirilmesi	Dışişleri Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Millî Savunma Bakanlığı	G+3 Yıl
7	**Dönüşün Kalıcılaştırılması**	Suriyeli Sığınmacıların yaşamı normale dönünceye kadar takip edilmesi ve yerinde tedbirler alınması	Dışişleri Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Millî Savunma Bakanlığı	G+8 yıl
8	**Sorumluluğun Devri ve Bölgeden Çekilme**	Sorumluluğu Suriye Devletine devredilerek bölgeden geri çekilme	Dışişleri Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Millî Savunma Bakanlığı	G+8 Yıl